

AZ EGÉSZSÉGÜGY FÁJDALMAS MŰTÉTJE

■ Az elmúlt év kihagyhatatlan témája az egészségügyi reform, ezen belül a decentralizáció kérdése volt. Kétségtelen, hogy a két központi magyar napilap, a *Krónika* és az *Új Magyar Szó* kivesézte, mit is rejtenek eme jól hangzó, de meglehetősen idegennek tűnő szavak.

Már 2008 végén felbukkan egy konkrét hír a bukaresti megjelenésű *Új Magyar Szóban*, miszerint az Egészségügyi Minisztérium kidolgozza a rendszer decentralizációjára vonatkozó jogszabályt, amelynek értelmében a központi hatásköröket a helyi közigazgatásra ruháznák át. Pár hónapra rá már a törvény konkrét alkalmazási szabályait is olvashattuk a lapban. Ezzel egy időben a kolozsvári *Krónika* is igyekszik tudósítani az új egészségügyi rendszer mikéntjéről, s a folyamat beindulása után terjedelmes cikkel jelentkezik, címében gyanakvó kérdőjellel: *Csak ígéret a decentralizáció? Részletesen kitérnek arra, hogy „a helyi és megyei önkormányzatok egyelőre semmilyen értesítést nem kaptak arra vonatkozóan, hogy a Boc-kormány hogyan is képzelte el az egészségügyi decentralizációt, illetve ez milyen pénzből valósulna meg”*. Megemlítik, hogy az előljárók attól tartanak, a kormány csak áthárítja a feladatot, de pénzt nem ad majd a működtetésükre, s egyúttal azt kérik, utaljon ki pénzeket a plusz feladatokra. A *Krónika* munkatársa erdélyi megyékbe látogatott el, megtudni, milyen eredménye lesz az egészségügyi decentralizáció folyamatának. Legtöbben nem látták a folyamat végét, hiszen akkor még nem volt tisztázott, pontosan mi volna az önkormányzatok feladata. A Hargita Megyei Tanács módosította volna a rendeletet annyiban, hogy a kormány a finanszírozási kerettel együtt adja át az egészségügyi intézményeket. Szatmár és Kovászna megyében derülátón nyilatkoztak az előljárók, szerintük helyi szinten jobban átláthatóak az intézmények, azzal viszont mindannyian egyetértettek, hogy a nagyobb felelősség mellé több pénz szükséges. A *Krónika* később Balogh Levente vezércikkét hozza, amelyből kitűnik: „Ha a verbális decentralizációért díjakat osztanának, a román

kormánynak jó esélye lenne az első helyezés elnyerésére. Amennyit ugyanis az utóbbi néhány hónapban a Boc-kabinet tagjai beszéltek a jelenleg állami irányítás alatt álló intézmények önkormányzati irányítás alá rendeléséről, azzal már a maratoni számban is minimum dobogós helyezést érnének el.”

Eközben az *ÚMSz* általánosságban foglalkozik a témával. Az állásfoglalást sugalló terjedelmes írás címe: *Központosított decentralizáció?* Ekkor már a kormány bejelentette, csupán 2010 januárjától lép alkalmazásba a törvény. A szerző kifejti: „A kormány elképzelésének megfelelően továbbra is állami – szakminisztériumi – ellenőrzés alatt maradnak az országos és klinikai kutatóközpontok, mindazok az egészségügyi létesítmények, amelyekben magas szintű orvosi tevékenység zajlik. Ez az elgondolás nem igazán teszi majd vonzóvá a helyi alárendeltségbe kerülő orvosi intézményeket, ahol – a gondolatmenetet folytatva – ezek szerint alacsonyabb színvonalú lesz az orvosi ellátás.” A szerkesztőségi álláspont szerint Emil Boc miniszterelnök azt nyilatkozta, erre azért lesz szükség, hogy országos szinten megőrizze a kormány a felügyeletet. „Akár arra is lehetne következtetni, hogy a decentralizációs folyamat ugyancsak központosított lesz” – szögezi le az *Új Magyar Szó*. A fent említett elemzést követő napon újabb terjedelmes cikkel jelentkezik a bukaresti kollégák, megszólaltatva több megyei kórház főorvosát, akik többnyire optimisták, bár leginkább a decentralizációt követő elbocsátásoktól tartanak.

2010-be érve mindkét lap a témával foglalkozó cikkei megsűrűsödnek. A *Krónika* már január 18-án megjelenteti a Cseke Attila egészségügyi miniszter sajtótájékoztatóján elhangzottakat, miszerint legkésőbb július végére a helyi önkormányzatok alárendeltségbe kerülnek a kórházak. Az *Új Magyar Szó* megszólaltatja Deme Juditot, a Kovászna megyei Közegészségügyi Hatóság vezetőjét, aki – Csekétől eltérően – év végére jósolja a decentralizáció befejezését. Ezt követően nyilatkoza-

tok sora került a két újság hasábjaira: az RMDSZ úgy látja, felgyorsult a folyamat, Cseke Attila szerint fájni fog, mint egy műtét, a háromszéki elöljárók szerint nagy terhet rótt az önkormányzatokra az állam, de szerintük jobb szolgáltatást, hatékonyabb menedzsmentet tudnak majd biztosítani.

Június közepén mindkét újság leszögezi: elkezdődött a decentralizáció, mivel az önkormányzatok és a megyei egészségügyi igazgatóságok hozzáláttak a kórházak adásvételi szerződéseinek aláírásához. A *Krónika* ismét felkeresi az érintetteket, akik konkrétabb tervekkel tudnak szolgálni a sajtónak. Legtöbb megye átstrukturizálást tervez, legtöbbször azonban még mindig a fenntartási költségektől félnék. Elkezdődnek az 2009-ben megjósolt karcsúsítások, nyilvánosságra kerülnek a pénzügyi hiányok. Több kórház és kezelő is veszélybe kerül, de novemberben a *Krónika* már optimistán nyilatkozik:

„Átszervezéseket, beruházásokat tervez az erdélyi és partiumi önkormányzatok zöme a három-négy hónappal ezelőtt kezelésükbe került kórházakban. A lapunk által megkérdezett megyei és helyi elöljárók úgy értékelték, a kórházdecentralizáció meghozta jótékony hatását, hisz helyben dönthetnek a lakosságot leginkább érintő egészségügyi ellátás mikéntjéről. A legfőbb gond a pénzügyi hiány, a megyei tanácselnökök, polgármesterek különböző módokon próbálnak finanszírozást szerezni a zömében leromlott kórházépületek felújítására. Ugyanakkor betegközpontú ellátás kialakítására törekednek, és a kórházakban jelenleg is dívó csúszópénzt is kiiktatnák. Az elöljárók közül egyedül Nagy István baróti polgármesternek volt oka panasza, mint mondta, a decentralizáció a városi kórház megszüntetését eredményezheti.”

Berszán Réka

ECHINOX RELOADED

■ Hosszú idő után megújult, elegáns formátumban került olvasói elé az *Echinox*. A rang kötelez, mondhatnánk, ha már a Cărturești és Humanitas bolthálózat terjeszti, mégsem jelenhet meg olyan formában, mintha (a beközönytől idézve) „egy fénymásoló műhelyben szerkesztenék a Horea úton”.

Az igényesebb dizájn ugyan nem elhanyagolandó tényező, amikor egy többnyire fiatal olvasókra számító papíralapú médiumot próbál piacra dobni valaki, a továbbiakban azonban arra fókuszálnék, ami a színes borítók között van.

A 2010/4–8-as szám súlypontja a kortárs angol irodalom. Az a kortárs angol irodalom, amelyről látszólag keveset tudunk, ám a sikeresebb regények állandó megfilmesítésének hála, ha nevek és szövegek szintjén nem is mozgunk benne otthonosan, a történetekben az átlag kelet-európai kultúrafigyasló sem teljesen outsider.

A tematikus összeállítás, lévén hogy nem monográfia, nyilván nem nyújt teljes körű képet a kortárs angol irodalomról (olyan jelentős nevek hiányoznak, mint Zadie

Smith, Doris Lessing, Martin Amis vagy a közelmúlt Man Booker-díjasai, Howard Jacobson vagy Hilary Mantel). Ha azonban a pohár teli felét nézzük, olyan írók egy (vagy akár több) művéről olvashatunk, mint Julian Barnes, Ian McEwan, a főleg ifjúsági íróként számon tartott Mark Haddon, Kazuo Ishiguro, Will Self, Salman Rushdie, Peter Ackroyd, Jeanette Winterson, Ciaran Carson, Graham Swift vagy A. S. Byatt.

Az itt közölt írások többsége egy-egy író legfrissebb regényének recenziója. Egyértelműen a franciás kultúrájáról és finom, intellektuális humoráról közsímet Julian Barnes a legtöbbet vizsgált szerző. Nem véletlenül, hiszen román nyelven 1997 óta tizenhárom könyve jelent meg (összevetésképpen: magyarul csupán hat). Az ismertetések azonban nem csak a román fordításokra hagyatkoznak, Barnes legutóbbi, egyelőre csak angolul olvasható *Nothing to be Frightened of* című, a halál és a halálfélelem témáját kidolgozó, könyvhosszúságú esszéjéről is készült elemzése során kirajzolódó pályaképben pe-

dig az író román nyelvre még nem fordított novelláira is történik hivatkozás.

Az aktualitás igénye egyértelműen kiérződik az írásokból, olyannyira, hogy akár még bevalottan nem is olvasott könyvről is megkockáztatnak néhány gondolatot. (Például Lavinia Rogojină arról ír, hogy milyen lehet vagy nem lehet Ian McEwan 2010-es, *Solar* című, a globális felmelegedés témáját boncolgató regénye.)

Noha a kortárs angol írókat felsorakoztató dosszié célja nyilvánvalóan a listába szedés, rövid bemutatás, a szerzők több helyen túllépnek ezen, okos, figyelmes kritikái megjegyzéseik már egy szélesebb körű recepcióba illeszkednek. Jól kiegészíti a portré-, vagy recenziójellegű írásokat az a néhány általánosabb tanulmány az angol prózáról, közülük Carmen Veronica Borbély írását emelném ki, amely Francis Fukuyama *Our Posthuman Future* című, a biotechnológiai forradalom lehetséges hatásait vizsgáló könyve alapján az angol próza „gótikus hagyományát”, a „szörny” a „nem ember” motívumát boncolgatja, a Frankensteinről és a Jekyll–Hyde kettőstől Ishiguro *Ne engedj el* című regényének boldogtalan klónjaiig.

A jól sikerült tematikus összeállítások elkerülhetetlen velejárója, hogy súlyuknál, relevanciájuknál fogva valamiképpen beárnyékolják a lap többi részét. Az *Echinox* e száma esetében sem történt ez másként. Holott a 34. oldaltól a 49-ig is akad figyelemre méltó olvasnivaló mind a román, mind pedig a magyar oldalakon. Szépirodalmi közlések, kritikák (és nemcsak irodalomkritika, hanem zene, filmkritika is) olvashatók itt, valamint eszmefuttatás az Orbán János Dénes *Misimackójának* lehetséges célközönségéről vagy a különféle nyelveken való címadás kérdéseiről.

Elsősorban két interjút emelnék ki. Ancuța Bodnărescu Matei Floriant faggatja frissen megjelent *Și Hams Și Regrețel* című regényének apropóján a fantasyról, illetve a humor és a mese szerepéről. Jó hangulatú beszélgetés egy nagyon tudatos, saját stílu-

sát, irodalmi preferenciáit mindvégig komolyan vevő, ugyanakkor játékra, humorra fókuszáló fiatal alkotóval.

A magyar oldalak talán legerősebb publikációja ugyancsak egy interjú: ezúttal Serestély Zalán beszélget Jankó Szép Yvette-vel, a kortárs finn irodalom fordítójával, a finn szövegek fordításának, népszerűsítésének kérdéseiről. A beszélgetéshez a minimalista prózát író Rosa Liksom két rövid novellája nyújt hátteret.

A kérdező ezúttal is okosan, „nehéz” kérdéseket is vállalva kérdez, a fordító pedig merészen, szellemesen, könnyedén válaszol. Van-e közönsége Erdélyben a (fordított) finn irodalomnak? – hangzik el naivprovokatíván a kérdés, mire a válasz nem a recepció szűkössége felett való siránkozás, hanem a következő: „Hogy is lehetne széles, értő, kritikus hallgató/néző/olvasóközönséget remélni egy olyan közegben, ahol a finn irodalom és ezen belül persze a finn dráma egyelőre (értsd: természetesen) csak egy nagy (értsd: kis), összefüggő ködgomoly (és ez nem csak Erdélyben van így), egyének, szerzőegyeniségek, művek nem különül(het)nek el, mert olvasni nem járnak el rosszul megvilágított, szeles helyekre akkora tömegek, mint egy Nightwish- vagy HIM-koncertre. Még szerencse, a szemorvosok szempontjából! Nincs Rosa Liksom, és nincs Kari Hotakainen, nincs Kristian Smeds, és nincs Laura Ruohonen, hanem csak »valami finnvagynorvégvagyhasonlószerű«.

Ezen a tagolatlanságon azért nem reménytelen egy picit változtatni a közeljövőben.”

Az 2010/4–8-as szám (illetve a beharangozott, a kortárs román próza körképét ígérő 2011-es első szám) azt jelzi, hogy az *Echinox* megpróbál hagyományának szellemében kilépni a diáklap-státus keretei közül, önálló arccal (és naprakész honlappal!) rendelkező irodalmi/művészeti fórummá válni. (*Echinox 2010/4–8*)

Vallasek Júlia